

Az Európa Könyvkiadó Mérleg sorozata

Heller Patricia Izabella

**Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, 1088 Budapest, Múzeum körút 4-8.
(patricia.hllr@gmail.com)*

Összefoglaló

Az Európa Könyvkiadó Európa Zsebkönyvek vagy a Diákkönyvtár sorozatok országszerte ismertek. Én mégis egy kevésbé köztudatban lévő sorozatot: A Mérleg sorozatot választottam. Leginkább a borítók kivitelezése, a témák egyedisége fogott meg benne. Bart István szerkesztővel folytatott beszélgetésem után még inkább lenyűgözött a sorozat arculata. Dolgozatonban a kiadóról általában, majd a szerkesztő életrajzáról írok. Végül rátérek a sorozat konkrét elemzésére, melynek alapja a szerkesztővel készített interjú.

Kulcsszavak: a sorozat jele, Futura, arculat, borító, célközönség.

Abstract

The Europe Publisher's Europe Pocketbooks or The Library of Students are familiar to everyone in the country. However I have picked another series which is not so know nowadays. I liked this mostly because of the books' design and the originality of the topics. After a conversation with the editor Bart István I was more impressed than before. In my work I am going to write about the publisher in general then about the editor's bibliography. Finally, I characterize the series based on the information from the interview.

Keywords: the sign of the series, Futura, design, cover, audience.

Bevezetés

„Az Európa patinás, több mint 50 éve működő irodalmi könyvkiadó. Fő profilja a világirodalom klasszikus és reprezentatív kortárs alkotásainak megjelentetése magas színvonalú fordításokban. Tematikus és szerzői sorozatai mellett igényes szórakoztató irodalmat, valamint társadalomtudományi és tudományos ismeretterjesztő műveket is kiad. A magyar könyvkiadás egyik meghatározó szereplője, több mint 800 címmel van jelen a mindenkori könyvpiacra. Eddig 3 alkalommal nyerte el a 2001-ben alapított Az Év Kiadója címet (europakiado 2009).”

A kiadó története

1946-ban alapították **Új Magyar Könyvkiadó** név alatt. A 1948-tól tevékenysége főképp a szovjet irodalom közvetítésére szorítkozott. 1955-ben szervezték újjá a magyarországi szépirodalmi kiadókat, az Új Magyar Könyvkiadó tevékenységi köre bővült, ezentúl a világirodalom egésze ennek a kiadónak a gondozásában jelent meg. 1957-ben a kiadó felvette az Európa nevet.

A kiadó a szépirodalom elterjesztését tűzte ki célul, számos szépirodalmi sorozatot jelentetett meg, így a

Diákkönyvtár, a Világirodalom klasszikusai és a Népek meséi sorozatot. 1958-ban indult a legfrissebb világirodalmi alkotásokat bemutató *Modern Könyvtár* és az egyes nemzeti irodalmak modern novellatermését reprezentáló *Dekameron* sorozat. 1966-ban kezdte meg az *Európa Zsebkönyvek* kiadását. Az Európa Könyvkiadó 1993 óta száz százalékos magyar magántulajdonban lévő, korlátolt felelősségű társaságként működik. Évente mintegy 180-200 új könyvet jelentet meg 1 millió körüli példányszámban; ezek 20-30 nemzet irodalmát, illetve 15-20 nyelvet képviselnek (Wikipédia 2009a).

Bart István, a sorozat szerkesztője

A Szent István Gimnáziumban érettségizett, 1968-ban a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetemen szerzett magyar-angol szakos tanári diplomát. 1971-ig nyelvtanárként dolgozott, majd 1971-től szabadfoglalkozású. Írói, fordítói munkássága mellett egész pályafutása során könyvkiadókban dolgozott, 1973-tól az Európa Kiadóban szerkesztője, 1976-tól a Valóság szerkesztője, 1984-től 2003-ig a Corvina Könyvkiadó igazgatója volt, 2004 óta a CEU Press igazgatója. Mindemellett az 1980-as években a Magyar PEN klub főtitkára, illetve 1991 óta a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülete elnöke (Wikipédia 2009c).

A Mérleg

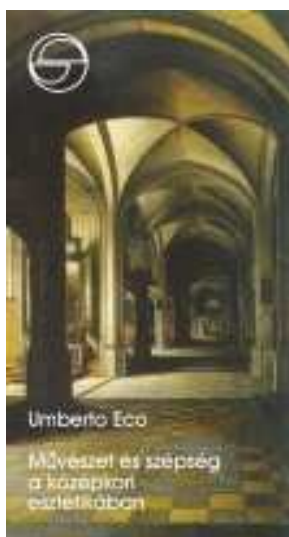
A könyvkiadás legrégebbi sorozata a Mérleg, mely már túl van a 100. köteten. Több mint 20 éve kezdtek el a sorozat kiadását, Bart István szerkesztésével. Ezért akadtak olyan kérdéseim, melyekre a szerkesztő úr nem tudott válaszolni. Nem emlékszik már például, hogy miért mérleg lett a sorozat neve. Elmondása szerint egy grafikkussal tervezték a jelet, amely minden egyes kötetben, változó helyen jelen van (Bart István 2009) (1.kép).

1. kép. A Mérleg sorozat emblémája. Kép: europakiado.hu.

A borító

A Mérleg sorozat minden egyes darabja valamilyen festményt vagy építészeti, képzőművészeti alkotást tartalmaz. Bart István nagy műgonddal választotta és a mai napig ő választja ki ezeket. Arra a kérdésemre, hogy mi alapján választja ki a könyvekhez a festményt, azt válaszolta, hogy ezek a képek vmilyen módon rímelnék a könyvvel, nem illusztrálják azt, de valamilyen módon kapcsolódnak hozzá. (Bart István 2009) Umberto Eco középkori esztétikáról szóló művének borítóján pl. egy gótikus épület belsejét láthatjuk (2.kép).

2. kép. Borító. Kép: europakiado.hu.

A címlap

A címlap független arculatú, tehát más a betűtípusa mint a kenyérbetűé. A cím betűtípusa Futura, mely modernséget sugall. 20 évvel ezelőtt ez a lineáris antikva még inkább újszerűnek hatott. Ehhez

kapcsolódik, hogy eredetileg a sorozatkészítők célja az volt, hogy rövid -100 oldalnál nem több-, témájában modern szerzők könyveit jelentessék meg. Ezt a sans serif betűtípust Paul Renner, a Bauhaus mozgalomtól inspirálódva, 1927-ben tervezte. „Ellentétben a korábbi sans-serif betűtípusokkal, a vonások tökéletes mértani formák, főleg a köröknél látható ez. A Futura az 50-es és 60-as években volt a legnépszerűbb és a mai napig a Volkswagen céges terveiben használt betűtípus. Stanley Kubrick filmrendező is többnyire ezt használta a filmjei reklámjainál és címsorainál (Wikipédia 2009b) (3.kép).”

3. kép. Futura betűtípus. Kép: Wikipédia.

A sorozat arculata

A könyvek 99×185-ös formátumban jelentek és jelennek meg. Természetesen egyhasábosak, Times betűtípusban adták ki őket. Ennek célja a könnyebben olvashatóság. A kezdeti ötlet, miszerint a kötetek ne legyenek 100 oldalnál hosszabbak megváltozott. Manapság már 300 oldalnál hosszabb kötetek is megjelentek.

Bart István arra a kérdésemre, hogy mi alapján választotta ki az arculatot egész egyszerűen azt választotta, hogy tetszett neki. „Az arculat előbb volt, mint a könyvek.” – teszi hozzá. Az ötletet nem vették át senkitől, teljesen új arculatot terveztek. Kezdetben zárt sorozatot akartak kiadni, 16 könyvvel. Ehhez kiválasztottak volna egy képet, amin elég sok minden látható. Majd ezt a képet felosztották volna 16 részre és minden kis rész egy kötet borítójára került volna. Ezt az ötletet azonban elvetették és inkább egy nyílt sorozatot adtak ki. Néhány kivétellel minden kötet azonos stílusú. A szerkesztő úr szerint azok a kötetek lógnak ki a sorból, melyeket valamilyen más elfoglaltsága miatt nem ő tervezett. A Mérleg olyan szempontból egyedülálló, hogy nem csapatmunka szüleménye, hanem Bart István szerkesztette. A többi Európa könyvkiadós sorozatot ugyanis több szerkesztő rakja össze. Bart István arra a kérdésre, hogy mennyiben tükrözi az Európa könyvkiadó

arculatát a Mérleg összképe annyit mondott: „Anno nagyon, most már kevésbé.” (Bart István 2009)

célközönsége a masszív értelmiségi” – állítja Bart István.

A Mérleg témái, célközönsége

Nagyon változatos témákkal foglalkozik a Mérleg (4.kép). Magyar és egyben világirodalommal. A legmarkánsabb filozófiai témájú esszék, feljegyzések, de vannak teljesen más területtel foglalkozó kötetek is. Például Susan Sontag „A fényképezésről” c. könyve vagy Michalski Cezary „A náciizmus ezoterikus forrásai”. A könyvesboltokban a legtöbb kötet a filozófia részleg polcain található. Ilyenek mint pl.: John Calder „Samuel Beckett filozófiája” vagy Maurice Merleau-Ponty „A filozófia dicsérete”. A Mérleg tehát nem könnyű olvasmányokat jelent meg, hanem „intellektuálisan provokatív” (Bart István 2009) témákat vesz elő. „A

Hivatkozások:

- Bart István szóbeli közlései (2009. november 26.)
Európa Könyvkiadó (2009) *Rólunk*. URL:
<http://www.europakiado.hu/index.php?l=h&s=10>
Wikipédia (2009a) *Európa Könyvkiadó*. Legutóbbi frissítés: 2009. október 10. URL:
http://hu.wikipedia.org/wiki/Európa_Könyvkiadó
Wikipédia (2009b) *Futura*. Legutóbbi frissítés: 2009.szeptember 17. URL:
[http://hu.wikipedia.org/wiki/Futura_\(betűtípus\)](http://hu.wikipedia.org/wiki/Futura_(betűtípus))
Wikipédia (2009c) *Bart István*. Legutóbbi frissítés: 2009. október 18. URL:
http://hu.wikipedia.org/wiki/Bart_István

4. kép. Kollázs a kötetekből. Kép: Heller Patricia.